

SXEDIO.FF5

27.9.1946: ΕΛΛΑΔΙΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΔΙΑΦΩΝΟΥΝ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΓΙΑ ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗ ΛΕΟΝΤΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Εις τας επανειλημμένας εκκλήσεις και τα διαβήματα των των εκάστοτε Ελληνικών Κυβερνήσεων προς τας δύο Βρετανικάς κυβερνήσεις, αίτινες ανήλθον εις την αρχή από του **1940**, προς λύσιν του Κυπριακού ζητήματος, δεν εδόθησαν ποτέ σαφείς και κατηγορηματικάί διαβεβαιώσεις, ούτε ως προς τη λύσιν αυτήν καθ' εαυτήν του ζητήματος μας, ούτε και ως προς τον χρόνον, καθ' ον θα επραγματοποιείτο η δικαίωσις των ημετέρων πόθων.

Η τοιαύτη έλλειψις ακριβείας και σαφηνείας, ήτις χαρακτηρίζει τας επί του θέματος απαντήσεις των Αγγλων πολιτικών, είναι καθ' ημάς ηθελημένη και σκόπιμος διότι κατά την αυστηρώς προσωπικήν γνώμην μου, η εκχώρησις της Κύπρου εις την Ελλάδα θα εξαρτηθή μεταξύ άλλων και

α) εκ της θέσεως της Μεγάλης Βρετανίας εις την Μεσόγειον εις το μέλλον, και

β) εκ του μέλλοντος των αγγλοελληνικών σχέσεων και της θέσεως της Μεγ. Βρετανίας εν Ελλάδι εις το μέλλον.

Α) Ουδείς φαντάζομαι δύναται να ισχυρισθή ότι σήμερον (δηλαδή μεταπολεμικώς) η Μεγάλη Βρετανία κατέχει την περίλαμπρον, την προνομιούχον θέσιν, την οποίαν κατείχε κατά τας παραμονάς του πολέμου εις την Μεσόγειον.

Η προσπάθεια της Αγγλίας μεταπολεμικώς όπως συνενώσει τους Αραβας εις έν, ει δυνατόν, Παναραβικόν συγκρότημα υπό τη αιγίδα της, το οποίον να αντιτάξη μίαν ημέραν κατά του φοβερωτέρου εχθρού της

βρετανικής Κοινοπολιτείας Ελευθέρων Εθνών, της Σοβιετικής Ρωσίας, δεν ευοδούται μέχρι της στιγμής, διότι οι αιγύπτιοι Αραβες, ενώ αποδέχονται κατ' αρχήν της συνένωσιν των Αράβων, εις μίαν Παναραβικήν ένωσιν, θέλουσι ταύτην υπό την ηγεσίαν των, ενώ ταυτοχρόνως, ζητούσε παρά της Αγγλίας την πλήρη αποχώρησιν εκ της χώρας των των Αγγλων, την προσάρτησιν εις την αιγυπτιακήν Σουδάν, την πλήρη εθνικήν και πολιτικήν ανεξαρτησίαν της χώρας των και την χειραφέτησιν αυτής από πάσης μορφής, αγγλικού ελέγχου και κηδεμονίας ή επιρροής ως και την πληρη ελευθερίαν της αιγυπτιακής Κυβερνήσεως, να διακανονίζη κατά την απόλυτον αυτής κρίσιν τας συμμαχίας της εις το μέλλον καθ' οιουδήποτε ξένου κράτους, αναλόγως των εκάστοτε αναγκών και συμφερόντων του αιγυτσιακού λαού.

Εν τη προπαθεία της όπως συμπήξη την προμνησθείσαν παναραβικήν ένωσιν, η Αγγλία προκάλεσε την αντιπάθειαν και την έχθραν των απανταχού της γης Εβραίων ήτις εκδηλούνται σχεδόν καθημερινώς δι' απονενομημένων εξεγέρσεων και κινημάτων Παλαιστίνη.

Εν Περσία, η προνομιούχος θέσις, ην κατείχεν η Αγγλία προ του πολέμου δεν υφίσταται πλέον. Εν Ιταλία, παρά την λίαν μετριοπαθή μεταχείρησιν της τέως φοβεράς αντιπάλου της και την εκμετάλλευσιν της Ιταλο- Γιουγκοσλαβικής αντιθέσεως δεν κατώρθωσε να επιβληθή εις την συνείδησιν του ιταλικού λαού εξ ολοκλήρου, διότι εις τους κόλπους αυτού διατηρούνται ισχυρά Κομμουνιστικά και σοσιαλιστικά συγκροτήματα τα οποία συμφώνως προς την τακτικήν του διεθνούς Κομμουνιστικού Κόμματος δεν διάκεινται φιλικώς προς τας αντισοβιετικές επιδιώξεις της Αγγλικής πολιτικής. Τούτ' αυτό αλλ' εις μείζονα έτι βαθμόν ή εν Ιταλία, λεκτέον και περί Γαλλίας, όπου χάρις εις την ζωηράν αντίδρασιν των δύο ισχυροτέρων εν τη χώρα κομμάτων, του Κομμουνιστικού και του οι Σοσιαλιστικού, η Αγγλία δεν κατώρθωσε να στερεώση την θέσιν της εις την

συνείδησιν του γαλλικού λαού, ουδέ να επιτύχη μέχρι σήμερον την ειλικρινή και μακροχρόνιον συμμαχίαν μεταξύ των δύο λαών, την οποίαν επιδιώκει μετά τόσης αγωνίας.

Εν Ισπανία, η Μεγ. Βρετανία προσπαθεί να συγκρατηθή, συγκρατούσα εις την εξουσίαν τον στρατηγόν Φράνκο. Εν Τουρκία η επιρροή και η θέσις της Μεγάλης Βρετανίας είναι ισχυροτάτη, αλλ' η Τουρκία ως Βρεττανικόν προγεφύρωμα, εν περιπτώσει Βρεττανορωσικής συρράξεως, παρουσιάζει το σοβαρώτατον μειονέκτημα, ότι ως χώρα σχετικώς μικρή και ανίσχυρος θα ευρεθή καθ' όλην την έκτασιν των αχανών συνόρων της ευθύς μετά της ενάρξεως του πολέμου υπό την τρομακτικήν πίεσιν των ρωσσοβουλγαρικών στρατευμάτων.

Τέλος η σημερινή Ελλάς, ουδεμιός αξίας συμβολήν, είναι δυνατόν να παράσχη τη Μεγάλη Βρετανία εν περιπτώσει αγγλο-σοβιετικής συρράξεως. Η βιαία και αιματηρά καταστολή του Εαμικού κινήματος του Δεκεμβρίου, 1944 υπό των δυνάμεων του Στρατηγού Σκόμπι, καθ' ην μάλιστα στιγμήν το κίνημα εκείνο είχεν επιβληθή και κατέκτησεν ολόκληρον την Ελλάδα, πλην τεσσάρων τετραγώνων εντός της πόλεως των Αθηνών, εδημιούργησε χάσμα αγεφύρωτον μεταξύ των Ελλήνων και έρριψε τον σπόρον του αδελφοκτόνου σπαραγμού όστις, είθε ο θεός να με βγάλη ψεύστην, θα διαρκέση τουλάχιστον εφ' όσον οι μεν Αγγλοι θα ευρίσκωνται εν Ελλάδι, οι δε Ρώσσοι επί της Ροδόπης, αποτέλεσμα δε του τρομερού και άνευ προηγουμένου τούτου διχασμού μεταξύ των Ελλήνων είναι η τυφλή αντίθεσις η έχθρα και το μίσος το οποίον το εν τρίτον του ελληνικού πληθυσμού, το οποίον απαρτίζεται από τα δυναμικώτερα στοιχεία της χώρας, τρέφει κατά της Μεγ. Βρετανίας και των επιδιώξεων αυτής εν τη Βαλκανική και τη Μεσογείω. Αυτή είναι, δυστυχώς δυστυχέστατα, η ελληνική πραγματικότητα της σήμερον, την οποίαν δεν είναι δυνατόν παρά να διαπιστώση εν όλην της τη εκτάσει οιοσδήποτε αδέκαστος,

παρατηρητής, όστις θα ζητήσει εν Ελλάδι μόνον επί 15 ημέρας. Τις πταίει διά το κατάντημα τούτο ενός γενναίου και ενδόξου μικρού λαού; Η έρευνα του πολυπλόκου τούτου θέματος εξέρχεται των ορίων και του σκοπού της παρούσης εκθέσεως.

Β). Το μέλλον των αγγλο-ελληνικών σχέσεων δεν θα εξαρτάται αποκλειστικώς εκ των αγαθωτάτων αισθημάτων και της ειλικρινούς αφοσιώσεως, την οποίαν μέχρις αυτοθυσίας επέδειξεν εις πάσαν εποχήν ο Ελληνικός λαός προς την Αγγλίαν.

Ως εκδήλωσις εσχάτης εγκληματικής παραφροσύνης εχαρακτήρισθη υπό σημαντικής μερίδος της παγκοσμίου κοινής γνώμης η απόφασις του ελληνικού λαού όπως αντιαταχθή κατά της πανισχύρου Γερμανίας εν έτει 1941, μετά την υπόσχεσιν μάλιστα της γερμανικής Κυβερνήσεως προς την ελληνικήν περί αμέσου προσαρτήσεως εις την ελληνικήν επικράτειαν της Βορ. Ηπείρου, ως καρπού γης ενδόξου νίκης του ελληνικού λαού κατά της φασιστικής συμμάχου της (εάν η Ελλάς έχασε το εν δέκατον του πληθυσμού της και το ήμισυ του εθνικού της πλούτου, αλλ' έζησε με την ελπίδα ότι μετά την τελικήν νίκην, η Μεγάλη Βρετανία θα επρωτοστάτει εις την αξιοποίησιν των θυσιών της διά της πλήρους ικανοποιήσεως των νομικών εθνικών διεκδικήσεων της εφ' όλων των ελληνικών εδαφών, άτινα παρέμειναν εκτός των ορίων του ελληνικού κράτους. Ο ελληνικός λαός έζησε με τον οραματισμόν μιας μεγάλης Ελλάδος, την οποίαν θα τω έδιδεν η Γαλλία όταν μετά την απελευθέρωσιν της Πατρίδος έβλεπε την Ελλάδα του να μεταβάλλεται, προσωρινώς, ως ήλπιζεν, εις αποικίαν της Μεγάλης Βρετανίας, εν τη οποία και ο τελευταίος λοχίας του αγγλικού στρατού, δίδει προσταγάς εις την ελληνικήν Κυβέρνησιν.

Τελευταίως ακόμη κατά την διενέργειαν του δημοψηφίσματος μέγα τμήμα του ελληνικού λαού, εψήφισεν υπέρ της επανόδου του βασιλέως Γεωργίου, διότι επίστευσεν ότι η κατ' επιθυμίαν της αγγλικής Κυβερνήσεως επάνοδος του Βασιλέως εις τον θρόνον

του, απετέλει διά την περίστασιν, την ασφαλεστέραν εγγύησιν της πραγματοποιήσεως των Πανελληνίων Εθνικών πόθων αναφορικώς προς την Β. Ηπειρον την Ροδόπην και την Κύπρον, διά της σθεναράς υποστηρίξεως των Ελληνικών διεκδικήσεων εν τω συνεδρίω της ειρήνης υπό της Μεγ. Βρετανίας και των λαών της Βρεταν. Αυτοκρατορίας.

Δεν τολμώ λοιπόν, ουδ' επί στιγμήν να πιστεύσω την διάδοσιν, ήτις ετέθη εις κυκλοφορίαν (εν Ελλάδι) παρά της αριστεράς, ολίγας ημέρας προ της διενέργειας δημοψηφίσματος καθ' ην η Ελλάς εγκαταλείφθη παρά των αγγλοαμερικανών συμμάχων της, όσον αφορά τας διεκδικήσεις αυτής επί της Β. Ηπείρου και την διαρρύθμισιν των προς την Βουλγαρίαν συνόρων της. Δεν τολμώ επίσης να πιστεύσω την πληροφορίαν την οποίαν μοι μετέδωκε σημαίνων αθηναίος πολιτικός και διπλωμάτης, μετά το δημοψήφισμα, περί των πραγματικών σκοπών της παρουσίας του αεροπλανοφόρου "Ρούζβελντ" εις τα Ελληνικά ύδατα: "Ότι δηλαδή αυτή δεν απετέλει επίδειξιν της αμερικανικής ισχύος προς τους Σλαύους της Βαλκανικής, αλλά μάλλον "φιλικήν πίεσιν" επί του συνεδρίου της ειρήνης τας επί της Β. Ηπείρου και της Ροδόπης αξιώσεις της, καθότι η Β. Ηπειρος και η Ροδόπη κατήντησαν σήμεραν "η υπό ανάφλεξιν πυριτιδαποθήκη του κόσμου".

Αλλ' εάν παρά πάσαν προσδοκίαν και ευχήν μου, αι ως άνω διαδόσεις επαληθεύσουν μίαν ημέραν, τότε πιστεύω ότι η Αγγλία δεν θα έχη την θέσιν της ούτε εις τας συνειδήσεις, ούτε εις την καρδίαν του ελληνικού λαού, η μόνη δε διέξοδος, ήτις θα απέμενεν εις αυτήν, θα ήτο η πλήρης αποχώρησις της εξ Ελλάδος.

Εάν τώρα δι' οιονδήποτε εκ των ανωτέρω λόγων, η και διά τους δύο ομού, η Αγγλία υποχρεωθή εις αναδίπλωσιν τινά και εγκατάλειψιν των προκεχωρημένων φυλακίων της επί ξένων εδαφών εν τη Μεσογείω, δεν φρονώ ότι ως εκ τούτου θα εγκαταλείψη αναγκαίως και την Μεσόγειον, την σπουδιστάτην αυτήν συγκοινωνιακήν αρτηρίαν της αυτοκρατορίας

της, αλλά θα προσπαθήσει άλλον περιορισθή να συγκετρωθή και να οχυρωθή επί Μεσογειακών εδαφών, τα οποία από ετών αποτελούν κτήσεις αυτής, δηλαδή εις την Κύπρον, την Μάλταν και το Γιβραλτάρ.

Ηδη κατά την γνώμην των κ.κ. Κανελλοπούλου, Πλαστήρα και Στεφανοπούλου, η αποχώρησις της Αγγλίας εξ Αιγύπτου δυνατὸν να επηρεάση δυσμενῶς διὰ τους Κυπρίους την λύσιν του Κυπριακού ζητήματος, μολονότι ουδεμία νύξις επί του ιδιαιτέρως τούτου ζητήματος εγένετο μέχρι της στιγμῆς εκείνης προς την ελληνικὴν Κυβέρνησιν παρ' Αγγλων πολιτικῶν κατά την διάρκειαν συνομιλιῶν επί του Κυπριακού ζητήματος.

Οπωσδήποτε και αν ἔχουν τα πράγματα, εν εἶναι το απολύτως βέβαιον και απολύτως εξηκριβωμένον εν σχέσει προς το Κυπριακὸν ζήτημα σήμερον: "Ὅτι δύο ἔτη μετὰ την κατάπαυσιν του νικηφόρου πολέμου το Κυπριακὸν ζήτημα παραμένει ἀλυτον. Η διαπίστωσις της στοιχειώδους αυτής πραγματικότητος προκάλεσε κατ' ἀνάγκην την ἔρευναν των δύο ακολούθων ζητημάτων:

(α): Παρίσταται ἀνάγκη διεξαγωγῆς αγώνος υπό του Κυπριακού ελληνικού λαοῦ διὰ την εθνικὴν αὐτοῦ αποκατάστασιν;

(β). Εάν ναι, ποία η μορφή η ἑκτασις και το περιεχόμενον του αγώνος τούτου;

Ὡς προς το πρώτον θέμα, δεν υπάρχει ὅπως φαντάζομαι διαφωνία μεταξύ του ελληνικού κόσμου της νήσου μας. Ἀλλ' ως προς το δεύτερον υπήρξεν ὑπάρχει και πολύ φοβούμαι ὅτι θα ὑπάρξη και εις το μέλλον σοβαρά διαφωνία τόσον μεταξύ του πολιτικού κόσμου της ἐλευθέρας πατρίδος μας. Ὅπως αναφέρω και εις το Α μέρος της παρούσης εκθέσεως μου, δεν ηδυνήθη να αναγνωρίσω τας ἀπόψεις της Α. Μακ. του Αρχιεπισκόπου Αθηνῶν ἢ μάλλον δεν ηδυνήθη να ακούσω παρ' αὐτοῦ εάν αἱ προς την Ὑμετ. Σεβασμιότητα δοθεῖσαι ἀπόψεις του, ως προς την διεξαγωγὴν του αγώνος ημῶν των Κυπρίων, μετεβλήθησαν ἑκτοτε.

Κατὰ τον κ. Στεφανόπουλον, η ἀνακίνησις του

Κυπριακού ζητήματος διά της αποστολής Πρεσβείας εις το εξωτερικόν παρά το του Συμβουλίου Εθναρχίας, μόνον "ολέθριον" αντίκτυπον θα είχεν επί της λύσεως του Κυπριακού ζητήματος. Σημειωτέον ενταύθα, ότι δεν μου εξέφραζε την προσωπικήν του γνώμην, ούτως ομιλών, αλλά την γνώμην όλων των μελών της ελληνικής κυβερνήσεως, ως μου έλεγεν.

Η άποψις του Αρχηγού των Δημοκρατικών Φιλελευθέρων κ. Θ. Σοφούλη είναι:

Ο Κυπριακός λαός, είναι και θα είναι πάντοτε ο κυρίως πρωτίστως ενδιαφερόμενος διά την εθνικήν του αποκατάστασιν. Εις τον Κυπριακόν λαόν, λοιπόν διά τον λόγον τούτον εναπόκειται ν' αγωνισθή και να δράση όσον του επιτρέπεται, ζωηρώς αλλ' ευπρεπώς εν Κύπρω και εις το εξωτερικόν ελευθέρως και αδέσμευτος από πάσης τυχόν παραλλήλου ενεργείας της ελληνικής Κυβερνήσεως υπέρ της εθνικής αποκαταστάσεως του. Κατά την παρούσαν φάσιν του ο Κυπριακός αγών, πρέπει κατά τον κ. Σοφούλην να διεξαχθή εν Αγγλία διατί το Κυπριακόν ζήτημα, κατά την γνώμην του, δεν απέβαλεν ακόμη τον χαρακτήρα μιας αγγλοκυπριακής διαφοράς.

Υπό το αυτό σχεδόν πνεύμα προς τον κ. Σοφούλην, μου ωμίλησαν ο στρατηγός Πλαστήρας, ο κ. Παν. Κανελλόπουλος και ο κ. Ιωάννης Σοφιανόπουλος με μόνην την προσθήκην, ότι εάν μία Πρεσβεία εις το εξωτερικόν, επεξέτεινε την δράσιν αυτής εις την διαφώτισιν των κυβερνήσεων και των λαών όλων των Ηνωμένων Εθνών (άνευ προσφυγής, εννοείται εις το συνέδριον της ειρήνης ήτις και εάν γίνη θ' απορριφθή ασφαλώς, κατά την γνώμην των) χωρίς η τοιαύτη προσπάθεια να παρουσιάση τον χαρακτήρα μορφής ή επιθέσεως ή κριτικής κατά της Μεγάλης Βρετανίας, δεν θα εβλαπτε ποσώς την θέσιν του Κυπριακού ζητήματος.

Ο κ. Τσιριμώκος, εκ μέρους του Ε.Λ.Δ.-Ε.Σ.Κ. (του ενοποιημένου μάλλον σήμερον Σοσιαλιστικού Κόμματος της Ελλάδος) του Προέδρου του Κόμματος Καθηγητού κ. Σβώλου απουσιάζοντος τότε εις

Παρισίους απάντησε εις σχετικήν ερώτησιν μου ότι το Σοσιαλιστικόν Κόμμα της Ελλάδος, ευνοεί την διεξαγωγήν αγώνος εκ μέρους των Κυπρίων εις το εξωτερικόν, ή δε δράσις της Κυπριακής αποστολής εις το εξωτερικόν, πρέπει να στραφή προς όλας τας κατευθύνεις και προς τα δεξιά και προς τα αριστερά, το δέ έργο της διαφωτίσεως αυτών πρέπει να στραφή προς όλας τας ηπειρούς και προς όλους τους λαούς της γης.

Το ζήτημα μας, εν τούτοις δεν πρέπει να αχθή προ του συνεδρίου της ειρήνης, διότι δεν υπάρχει ούτε δικονομία, ούτε άλλος τις τρόπος εισαγωγής αυτού εις το συνέδριον της ειρήνης διά να συζητηθή αυτόθι η λύσις του.

Δεν είχα την ευκαιρίαν να συναντηθώ μετ' άλλων εκ των αρχηγών του ΕΑΜ ή των ηγετών του ΚΚΕ. Αλλ' ως μου έλεγε πρόσωπον το οποίον έρχεται εις τακτικήν επαφήν μετά της ηγεσίας του ΕΑΜ, το ΕΑΜ, ευνοεί την ανακίνησιν του Κυπριακού ζητήματος επισήμως παρά Κυπριακής αποστολής, ενώπιον των Κυβερνήσεων όλων των συμμάχων Εθνών, όπως άλλως τε έπραξε μέχρι τούδε και η Πολιτική Επιτροπή του ΕΑΜ δι' όλας τας εθνικάς διεκδικήσεις της Ελλάδος (Β. Ηπειρος, διαρρύθμισις βουλγαρικών συνόρων, Ανατολική Θράκη, Δωδεκάνησος και Κύπρος).

Εκ των εν Αθήναις Κυπρίων είχον την ευκαιρίαν να συναντηθώ μετά του σεβ. Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Μακαρίου την **1/9/1946**, ημέραν της διενέγειας του δημοψηφίσματος. Εν σχέσει προς το θέμα, το οποίον αφορά την παρούσαν μου έκθεσιν, η Α. Πανιερότης μου εξέφρασεν απεριφράστως την γνώμην ότι ο ίδιος "συμμερίζεται απολύτως και πειθαρχεί εις την άποψιν της παρούσης ελληνικής Κυβερνήσεως" καθ' ην οι Κύπριοι εις ουδεμίαν πολιτικήν ενέργειαν και δράσιν πρέπει να προβούν εις το εξωτερικόν, εφ' όσον η διαχείρισις του κυπριακού ζητήματος θα ευρίσκειται εις τας "στιβαράς χείρας" της παρούσης Ελληνικής Κυβερνήσεως. Η Α. Πανιερότης, ως εκ τούτου, καταδικάζει αποφασιστικώς την αποστολήν

οιασδήποτε κυπριακής πρεσβείας εις το εξωτερικόν, την οποίαν δεν θα ενέκρινεν η παρούσα ελληνική Κυβέρνησις "θεωρώ περιττόν εσυνέχισεν να σας δηλώσω ότι επ' ουδενί λόγω θα στέρξω ν' αποτελέσω μέλος ή ν' αποδεχθώ τον διορισμόν μου, ως μέλους μιας τοιαύτης κυπριακής πρεβείας".

Εν μιά λέξει αι προς τους Κυπρίους υποθήκαι της Α. Πανιερότητας του Μητροπολίτου κ. Μακαρίου συνοψίζονται εις τη πολιτικήν μιας "μακαρίας αδρανείας μιας **Politique de Quietisme absolu**" όπως θα εξεφράζετο εάν ήτο ένας αβρόφρων Γαλάτης πολιτικός, απέναντι της κρατούσης δυνάμεως, ευρέως κατά τα άλλα δικαιολογημένη και εκ της πεποιθήσεως του, ην μοι εξέφρασεν ως κατακλείδα των σκέψεων του: "... διότι όταν μετ' ολίγον η Α. Μ. ο Βασιλεύς Γεώργιος ο Β θα επανέλθη εις τον θρόνον του, θα κομίση μετ' αυτού ως δώρον της Αγγλίας προς την πιστήν αυτής Ελλάδα, την Κύπρον अपαράλλακτα όπως και ο πάππος αυτού Γεώργιος ο Α. ανερχόμενος εις τον θρόνον του εκόμισεν ως δώρον της Αγγλίας προς την φίλη της Ελλάδα την Επτάνησον".

Απόλυτον πίστιν και εμπιστοσύνην αισθάνεται προς τας υποδείξεις και τας συστάσεις της ελληνικής Κυβερνήσεως και ο παλαίμαχος πολιτικός και σεβαστός μου φίλος κ. Ν. Κλ. Λανίτης. Και ο κ. Λανίτης κηρύσσεται υπέρ της πολιτικής της αδρανείας, εφόσον υποδεικνύει τοιαύτην πολιτικήν η ενεστώτα Ελληνική Κυβέρνησις. Ο κ. Λανίτης αφ' ετέρου πιστεύει ότι η Βρετανική Κυβέρνησις εδεσμεύθη διά λόγου τιμής απέναντι της Ελλάδος διά την παραχώρησιν της Κύπρου και ότι είναι λογικώς ηθικώς αλλά και συμφεροντολογικώς αδύνατον διά την Μ. Βρετανίαν ν' αναιρέση την προς την Ελλάδα επίσημον υπόσχεσιν της. Εάν δεν υπερθεματίζη συμμερίζεται όπως πιστεύει, και εκφράζει τας αυτάς ως άνω απόψεις και ιδέας και ο γηραιός πατήρ μου κ. Ιωάννης Κυριακίδης.

Θεωρώ ολεθρίας και άκρως επικινδύνους διά τον αγώνα του κυπριακού λαού τας ως άνω χιμαιρικές πεποιθήσεις και σκέψεις των τριών αυτών παλαιμάχων

πολιτευτών και άλλοτε σθεναρών και ατρομήτων πρωταθλητών του κυπριακού αγώνος διότι όπισθεν των πάντοτε σεβαστών και αγνών τούτων ουτοπιστών οχυρούνται σήμερον διάφοροι ύποπτοι και ύπουλοι άθρωποι, οίτινες επιδοκιμάζοντες δήθεν την συνετήν και μεμετρημένην πολιτικήν των, της πολιτικής αδρανείας και απραξίας απέναντι της κρατούσης δυνάμεως, ελπίζουν και προσδοκούνν ότι η Βρετανική Κυβέρνησις θα ερμηνεύση εν καιρώ την τοιαύτην αδράνειαν και απάθειαν της μεγάλης μάζης του Κυπριακού λαού, ως την χαρακτηριστικήν και θετικήν ένδειξιν της ενδομύχου αλλά γνησίας αντιθέσεως του Κυπριακού λαού κατά της αιτουμένης μεταπολιτεύσεως.

Εις τας Αθήνας τέλος συνηντήθην μετά των μελών της συντονιστικής επιτροπής, ήτις εκπροσωπεί την μεγάλην μάζαν των εν Ελλάδι εγκατεστημένων συμπατριωτών μας Κυπρίων. Τας απόψεις της συντονιστικής εγνώρισα εν συνεδρία της ολομελείας αυτής, εις ην παρευρέθην κατόπιν προσκλήσεως. Αι απόψεις της ολομελείας της συντονιστικής Επιτροπής, δύνανται εάν τας αντελήφθην καλώς να συνοψισθώσιν εις τα εξής:

α). Τα μέλη αυτής δεν επείσθησαν μέχρι τούδε, υπεράνω τουλάχιστον πάσης αμφιβολίας, ότι η Μεγάλη Βρετανία υπεσχέθη ποτέ την εκχώρησιν της Κύπρου εις την Ελλάδα ή αν υπεσχέθη τοιαύτην ποτέ αορίστως και ασαφώς ότι είναι διατεθειμένη να εκπληρώση την τοιαύτην της υπόσχεσιν. Απόδειξις τούτου είναι οι ατέρμονες και άκαρποι συζητήσεις ή διαπραγματεύσεις αίτινες κατά τας διαβεβαιώσεις των ελληνικών Κυβερνήσεων, γίνονται από χρόνων τώρα διά την τοιαύτην εκχώρησιν.

β). Εφ' όσον το Κυπριακόν ζήτημα δεν ελύθη μέχρι τούδε, χρειάζεται αγών, εκ μέρους του Ελληνικού Κυπριακού λαού προς λύσιν αυτού και δη αγών ανεξάρτητος από των ενεργειών της Ελληνικής Κυβερνήσεως αίτινες καταβάλλονται τυχόν εκ παραλλήλου, διά τον αυτόν σκοπόν.

γ). Η συντονιστική Επιτροπή εγκρίνει και

επιδοκιμάζει απολύτως την αποστολήν Κυπριακής Πρεσβείας εις το εξωτερικόν προς ανακίνησιν και προώθησιν του εθνικού ημών ζητήματος εν Αγγλία και διεξαγωγή προπαγάνδας προς διαφώτισιν και κατατόπισιν των κυβερνήσεων και των λαών όλων των φίλων και συμμάχων Εθνών και επί του δικαιοτάτου ημών αιτήματος.

δ). Η Συντονιστική Επιτροπή αναγνωρίζει ότι δεν υπάρχει οικονομία ή άλλος τις τρόπος εισαγωγής του Κυπριακού ζητήματος προς συζήτησιν και λύσιν αυτού προ του συνεδρίου της ειρήνης.

Εξέφρασα κατ' επανάληψιν την γνώμην μου Πανιερώτατε ενώπιον του Εθναρχικού Συμβουλίου ως προς την διεξαγωγήν αγώνος εις το εξωτερικόν διά την λύσιν του Κυπριακού ζητήματος. "Εθεώρησα ως σημαντικόν σταθμόν εις τη ιστορίαν του Κυπριακού ζητήματος το ότι η διαχείρισις αυτού ανελήφθη υπό της Ελληνικής Κυβερνήσεως ήτις διά του αρχηγού του Κράτους του Μακ. αντιβασιλέως κατ' ανακοίνωσιν αυτού τούτου του αντιβασιλέως προς την Υμετέραν σεβασμιότητα ήρχισε κατά το παρελθόν έτος διαπραγματεύσεις προς λύσιν αυτού μετά της αγγλικής κυβερνήσεως. Εξετίμησα δεόντως τόσον τας αντιρρήσεις του πολιτικού κόσμου της Ελλάδος διά την αποστολήν πρεσβείας εις Αγγλίαν όσον και τας αμφιβολίας αυτού διά την επιτυχή έκβασιν του έργου μιας τοιαύτης αποστολής, και διά τούτο εψήφισα κατ' επανάληψιν κατά της αποστολής κυπριακής Πρεβείας εις το εξωτερικόν.

Την τοιαύτην μου γνώμη υπεστήριξα διεξοδικώς εις το τελευταίον μου μακρόν υπόμνημα, το οποίον υπέβαλα προς το Εθναρχικόν Συμβούλιον κατά Ιούνιον του 1946. Εγραψα τότε, μεταξύ άλλων, ότ μία τοιαύτη Πρεβεία, εάν απήρχετο ποτέ εις το εξωτερικόν, δεν θα έπρεπε να περιβληθή διπλωματική ή πολιτική ιδιότητα και αποστολήν, αλλά να περιορισθή απλώς εις την διενέργειαν προπαγάνδας προς διάστασιν των ευρέων στρωμάτων του αγγλικού λαού επί του δικαίου αιτήματος της Κύπρου. Κατόπιν, εν τούτοις ωριμοτέρας και προσεκτικωτέρας ανασκοπήσεως και

σταθμεύσεως και του πλεονεκτήματος τούτου, έφθασα εις το συμπέρασμα, ότι η Κυπριακή Πρεσβεία, δεν θα έπρεπε να σταλή εις το εξωτερικόν απλώς και μόνον διά το έργον της προπαγάνδας και της διαφωτίσεως του Βρετ. κοινού, διότι σήμερον αι απόψεις και αι επιθυμίες της δημοσίας γνώμης δεν βαρήνη ποσώς επί των αποφάσεων των Κυβερνήσεων των μεγάλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων αλλά μόνον εκείναι των οικείων στρατιωτικών και ναυτικών επιτελείων. Πιστεύω εις τας διαβεβαιώσεις των πολιτικών της ελευθέρας πατρίδος μου ότι αι Ελληνικαί Κυβερνήσεις πράττουσι παν ότι εξαρτάται εξ αυτών διά την αισίαν λύσιν του κυπριακού ζητήματος. Δεν βλέπω ειλικρινώς ποίον πλεονέκτημα παρουσιάζει ή τι θα προσθήσει εις την προώθησιν της λύσεως του Κυπριακού ζητήματος η αποστολή Κυπριακής πρεσβείας εις το εξωτερικόν σήμερον.

Ο μόνος λόγος, ισχυρός εν τούτοις λόγος, ηθικής τάξεως, όστις θα ηδύνατο να δικαιολογήση την αποστολήν Κυπριακής πρεσβείας εις το εξωτερικόν σήμερον είναι η υπό του Θεμ. Σοφούλη εκτεθείσα άποψις ότι ο κυπριακός λαός, όστις είναι ο πρωτίστως και κυρίως ενδιαφερόμενος, διά την εθνικήν του αποκατάστασιν, οφείλει να δείξη ενώπιον ολοκλήρου του κόσμου, ότι αγνωνίζονται δι' όλων των δυνάμεων του και των εις την διάθεσιν του ηθικών και θεμιτών μέσων όπως επιτύχη την πολυπόθητον ένωσιν του μετά της μητρός Ελλάδος.

Διατελώ
μετά βαθυτάτου σεβασμού
ΦΕΙΔΙΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Λεμεσός 27.9.1946

Όμως οι Κύπριοι δεν έπαιρναν από λόγια και προχώρησαν στις αποφάσεις τους και κατάρτισαν πρεσβείας η οποία είχε συμφωνηθεί να αναχωρήσει από την Κύπρο με επικεφαλής το Λεόντιο στις 10 Νοεμβρίου 1946.

Στο μεταξύ στην Κύπρο συνέβαιναν κοσμογονικές αλλαγές. Ο νέος υπουργός Αποικιών

Κρήτης Τζόουνς ανακοίνωσε την απόφαση της εργατικής Κυβέρνησης υπό τον πρωθυπουργό Αιτλη να άρει το διάταγμα υπερορίας (εξορίας) των κυπρίων εξορίστων του **1931** ως και κατάργηση των Νόμων που απαγόρευαν τη διενέργεια εκλογών για την ανάδειξη Αρχιεπισκόπου.